

**Plan Odnowy Miejscowości  
Lechowo w Gminie Pieniężno  
na lata 2007 – 2013**



<b>WSTĘP:</b> .....	<b>2</b>
<b>I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI LECHOWO</b> .....	<b>2</b>
1.1 POŁOŻENIE .....	2
1.2 POWIERZCHNIA .....	4
1.3 LICZBA LUDNOŚCI .....	4
1.4 BEZROBOCIE .....	9
1.5 RYS HISTORYCZNY .....	11
1.6 OKREŚLENIE PRZESTRZENNEJ STRUKTURY .....	12
<b>II. INWENTARYZACJA ZASOBÓW</b> .....	<b>16</b>
2.1 ZASOBY PRZYRODNICZE .....	16
<i>Dolina rzeki Wałszy</i> .....	17
<i>Obszary Chronionego Krajobrazu</i> .....	18
<i>Lasy</i> .....	19
2.2 DZIEDZICTWO KULTUROWE .....	19
2.3 OBIEKTY I TERENY .....	21
<i>Szlaki turystyczne</i> .....	21
2.4 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA .....	22
<i>Ochrona przeciwpożarowa</i> .....	22
<i>Szkolnictwo</i> .....	22
2.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA .....	23
<i>Komunikacja:</i> .....	23
<i>Gospodarka wodno – ściekowa</i> .....	24
<i>Kanalizacja</i> .....	24
<i>Energia</i> .....	24
<i>Telekomunikacja</i> .....	25
2.6 GOSPODARKA I ROLNICTWO .....	25
2.7 KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI .....	25
<b>III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI LECHOWO</b> .....	<b>26</b>
<b>IV. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH</b> .....	<b>29</b>

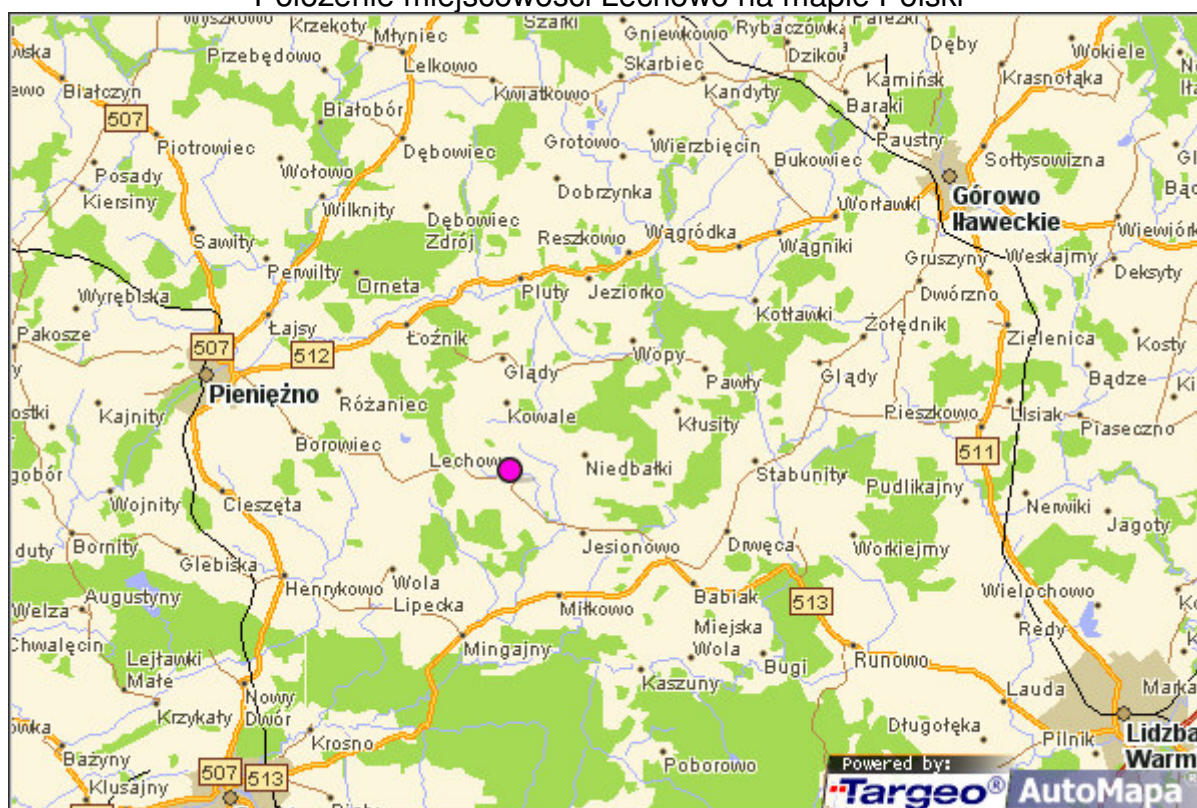
## Wstęp:

Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013”. Plan Odnowy Miejscowości obejmuje w szczególności charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów, analizę mocnych i słabych stron oraz opis planowanych przedsięwzięć. Plan może być aktualizowany i rozszerzany o zapisy dotyczące inwestycji, dla których gmina będzie starała się o środki w ramach PROW.

## I. Charakterystyka miejscowości Lechowo

### 1.1 Położenie

Położenie miejscowości Lechowo na mapie Polski



Targeo © copyright © by Indigo & Aqurat & Geosystems Polska 2003-2008

Źródło: [www.targeo.pl/lechowo](http://www.targeo.pl/lechowo)

Lechowo to miejscowość usytuowana na terenie Gminy Pieniężno. Gmina ta położona jest w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w południowo-wschodniej części powiatu braniewskiego.

## Woj. warmińsko-mazurskie



Źródło: <http://bip.pieniezno.pl/?cid=7>

Od zachodu graniczy z Gminą Płoskinia, od północnego zachodu z Gminą Braniewo, od północy z Gminą Lelkowo, od północnego wschodu z Gminą Górowo Iławeckie (powiat bartoszycki), od południa z Gminą Orneta oraz Gminą Lidzbark Warmiński (powiat lidzbarski).

### Położenie Gminy Pieniężno



Źródło: Program Ochrony Środowiska miasta i gminy Pieniężno na lata 2004-2007

## 1.2 Powierzchnia

Powierzchnia całego obrębu wynosi 1208 ha, w tym powierzchnia terenów zabudowanych i potencjalnych pod zabudowę to 13,72 ha.

## 1.3 Liczba ludności

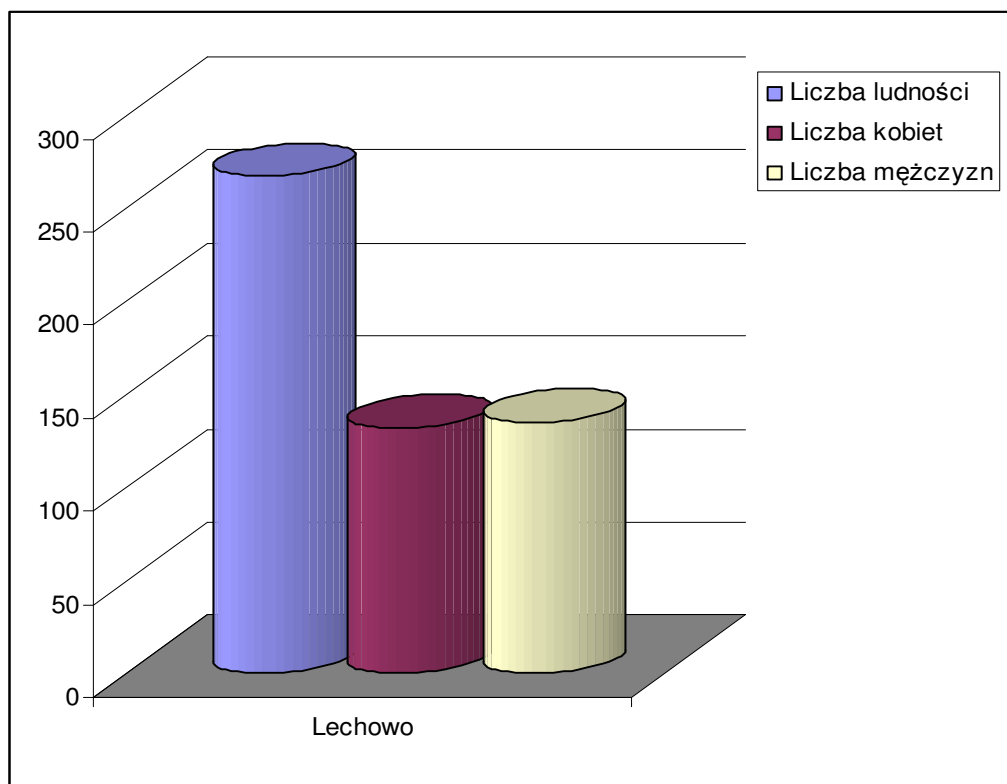
Miejscowość Lechowo zamieszkuje 267 osób (dane Urzędu Miasta, stan na dzień 30.06.2008 r.).

Stan ludności w miejscowości Lechowo

Miejscowość	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
Lechowo	267	132	135

Z poniższego wykresu wynika, iż miejscowość Lechowo zamieszkuje praktycznie taki sam odsetek kobiet jak i mężczyzn. Kobiety stanowią 49,4% ogółu mieszkańców miejscowości, a mężczyźni 50,6%.

Stan ludności w miejscowości Lechowo



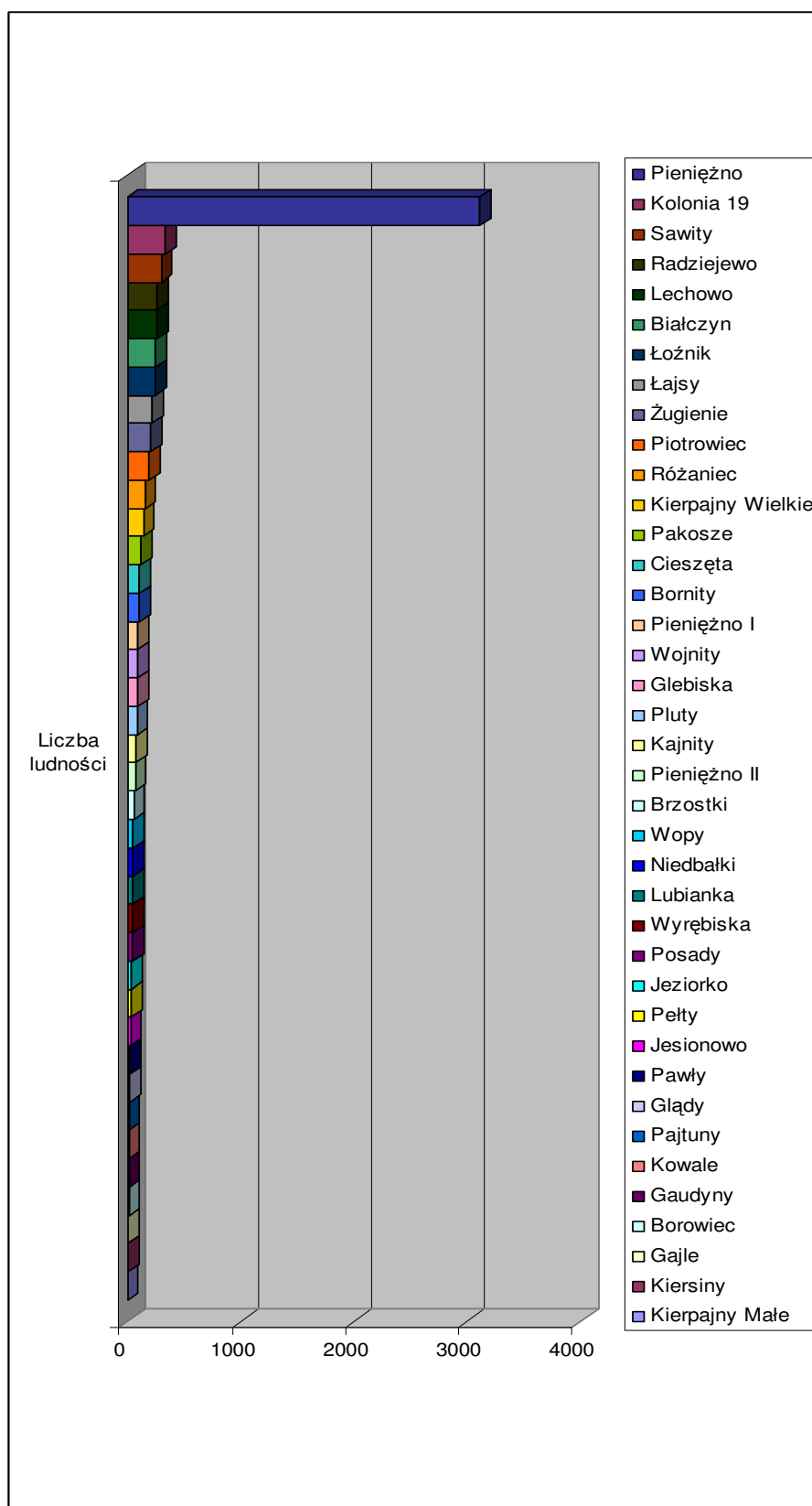
Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców Lechowa na tle pozostałych miejscowości gminy.

Porównanie liczby mieszkańców Lechowa  
z innymi miejscowościami Gminy Pieniężno (dane Urzędu Miasta w Pieniężnie - stan  
na dzień 30.06.2008)

<b>Miejscowość</b>	<b>Liczba ludności</b>	<b>Liczba kobiet</b>	<b>Liczba mężczyzn</b>
Białczyn	255	138	117
Bornity	108	54	54
Borowiec	14	5	9
Brzostki	59	20	39
Cieszęta	113	56	57
Gajle	9	3	6
Gaudyny	14	7	7
Glądy	25	11	14
Glebiska	93	43	50
Jesionowo	30	15	15
Jeziorko	42	19	23
Kajnity	78	45	33
Kierpajny Małe	2	1	1
Kierpajny Wielkie	143	72	71
Kiersiny	8	2	6
Kolonia 19	341	5	336
Kowale	14	7	7
<b>Lechowo</b>	<b>267</b>	<b>132</b>	<b>135</b>
Lubianka	48	23	25
Łajsy	226	120	106
Łożnik	254	137	117
Niedbałki	49	30	19
Pajtuny	15	8	7
Pakosze	119	58	61
Pawły	27	14	13
Pełty	37	19	18
Pieniężno I	97	47	50
Pieniężno II	72	37	35
Piotrowiec	194	94	100
Pluty	86	43	43
Posady	47	27	20
Radziejewo	267	137	130
Różaniec	157	70	87
Sawity	301	145	156
Wojnity	94	48	46
Wopy	54	24	30
Wyřebiska	47	17	30
Żugienie	211	100	111
Pieniężno	3119	1617	1502
GMINA	4015	1831	2184
MIASTO I GMINA	7134	3448	3686

Jak wynika z poniższego wykresu, pod względem liczby ludności miejscowość Lechowo zajmuje 5 miejsce w gminie.

Zestawienie liczby ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Pieniężno.



Podział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w miejscowości Lechowo (dane Urzędu Gminy w Pieniężnie - stan na dzień 30.06.2008)

Miejscowość	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Lechowo	59		166		42	
	33	26	74	92	25	17

Z powyższej tabeli wynika, iż największą grupę ludności w miejscowości Lechowo stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Kobiety stanowią w tym przedziale wiekowym 44,6%, mężczyźni zaś 55,4%. Druga grupa ludności to osoby w wieku przedprodukcyjnym. Taka sytuacja może korzystnie wpłynąć na rozwój przedsiębiorczości w Lechowie, a także sprzyjać pozyskiwaniu inwestorów.

Poniżej przedstawiono zróżnicowanie ludności ze względu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w miejscowości Lechowo na tle pozostałych miejscowości w Gminie Pieniężno.

Zróżnicowanie ludności w miejscowościach Gminy Pieniężno ze względu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (Dane Urzędu Gminy w Pieniężnie - stan na dzień 30.06.2008)

Miejscowość	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Białczyn	72		164		19	
	36	36	87	77	15	4
Bornity	33		58		17	
	16	17	26	32	12	5
Borowiec	4		9		1	
	1	3	3	6	1	-
Brzostki	10		38		11	
	3	7	11	27	6	5
Cieszęta	29		65		19	
	15	14	27	38	14	5
Gajle	-		8		1	
	-	-	2	6	1	-



Gaudyny	4		5		5	
	2	2	2	3	3	2
Głądy	2		14		9	
	2	-	5	9	4	5
Glebiska	14		57		22	
	6	8	25	32	12	10
Jesionowo	4		20		6	
	1	3	9	11	5	1
Jeziorko	5		25		12	
	1	4	10	15	8	4
Kajnity	13		50		15	
	8	5	29	21	8	7
Kierpajny Małe	-		1		1	
	-	-	-	1	1	-
Kierpajny Wielkie	37		85		21	
	21	16	39	46	12	9
Kiersiny	1		6		1	
	1	-	1	5	-	1
Kolonia 19	-		301		40	
	-	-	1	300	4	36
Kowale	4		9		1	
	2	2	4	5	1	-
Lechowo	59		166		42	
	33	26	74	92	25	17
Lubianka	13		28		7	
	6	7	12	16	5	2
Łąjsy	46		130		50	
	25	21	58	72	37	13
Łoźnik	66		161		27	
	42	24	77	84	18	9
Niedbałki	17		28		4	
	11	6	15	13	4	-
Pajtuny	2		9		4	
	2	-	3	6	3	1
Pakosze	25		72		22	
	13	12	33	39	12	10
Pawły	8		11		8	
	2	6	5	6	7	1
Pełty	5		24		8	
	1	4	12	12	6	2
Pieniężno I	33		67		7	
	12	11	31	36	4	3
Pieniężno II	17		44		11	
	7	10	22	22	8	3
Piotrowiec	34		143		17	

	18	16	63	80	13	4
Pluty	10		45		31	
	4	6	18	27	21	10
Posady	13		28		6	
	8	5	13	15	6	-
Radziejewo	76		153		38	
	42	34	72	81	23	15
Różaniec	33		96		28	
	13	20	42	54	15	13
Sawity	88		187		26	
	46	42	82	105	17	9
Wojnity	22		61		11	
	15	7	25	36	8	3
Wopy	14		34		6	
	6	8	14	20	4	2
Wyrębiska	8		25		14	
	2	6	6	19	9	5
Żugienie	42		142		27	
	20	22	63	79	17	10
Pieniężno	549		2194		376	
	259	290	1087	1107	271	105
GMINA	853		2567		595	
	443	410	1019	1548	369	226
MIASTO I GMINA	1402		4761		971	
	702	700	2106	2655	640	331

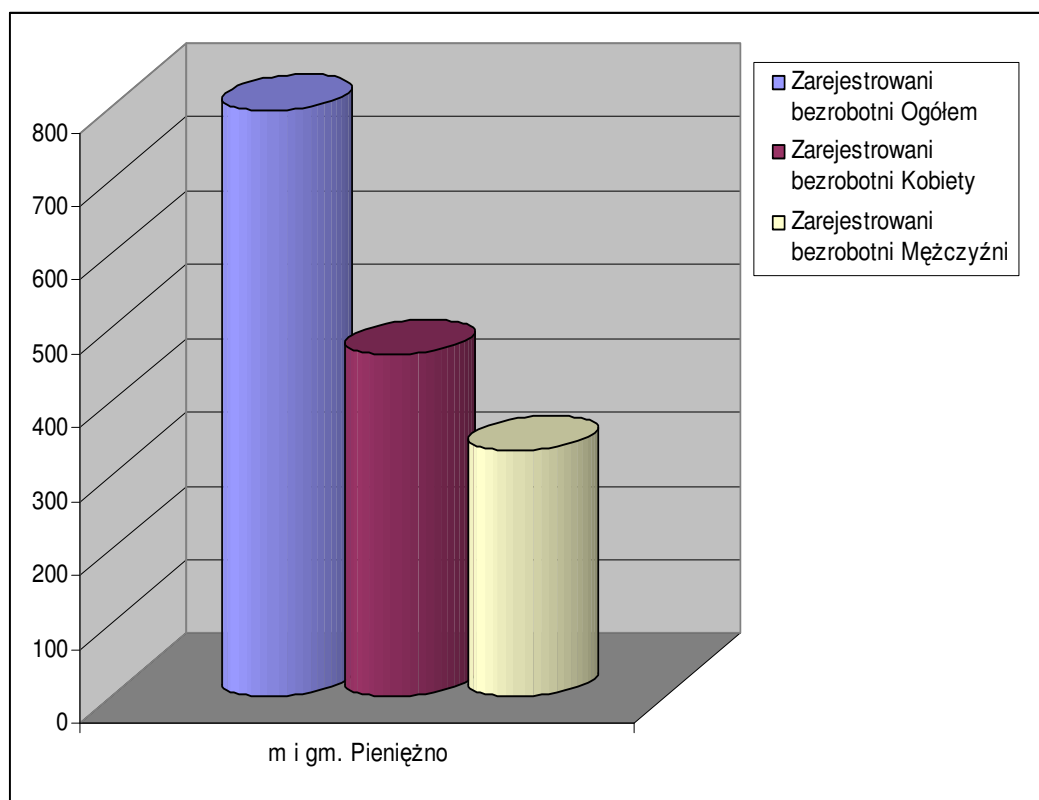
#### 1.4 Bezrobocie

Poniższa tabela przedstawia stan bezrobocia gminy na tle pozostałych gmin powiatu braniewskiego.

Stan bezrobocia w Gminie Pieniężno na tle pozostałych gmin powiatu braniewskiego.

Rejon	Zarejestrowani bezrobotni		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
m. Braniewo	1453	876	577
gm. Braniewo	734	438	296
m i gm. Frombork	356	183	173
gm. Lelkowo	420	207	213
m i gm. Pieniężno	794	462	332
gm. Płoskinia	308	174	134
gm. Wilczęta	358	188	170

## Zarejestrowani bezrobotni na terenie miasta i gminy Pieniężno



Z powyższego wykresu jasno wynika, iż to kobiety tworzą większą grupę bezrobotnych na terenie miasta i gminy Pieniężno. Stanowią one 58,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Aby temu zapobiec należy bardziej aktywizować właśnie tą grupę społeczności. Dobrym wyjściem byłaby organizacja różnego rodzaju szkoleń czy kursów, oraz pozyskanie na ten cel funduszy z Unii Europejskiej. Takie działania sprzyjają zwiększeniu kwalifikacji bezrobotnych, co jest również dodatkowym atutem dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, jak również dla zainteresowania miejscowością przez inwestorów zewnętrznych. Tworzenie w taki sposób nowych miejsc pracy sprzyja zmniejszeniu bezrobocia, wzrostowi dochodów mieszkańców a także wspieraniu lokalnej minikonjunktury.

Podział bezrobotnych ze względu na wiek i wykształcenie (dane Urzędu Miasta i Gminy Pieniężno - stan na 31.05.2008)

<b>MIG. Pieniężno</b>			
<b>Wyszczególnienie</b>		<b>Liczba bezrobotnych ogółem</b>	<b>Liczba bezrobotnych kobiet</b>
<b>Wiek</b>	18-24	131	76
	25-34	223	140
	35-44	166	101
	45-54	222	123
	55-59	51	22
	60-64 lata	1	-----
<b>Wykształcenie</b>	wyższe	21	12
	policealne i średnie zawodowe	165	107
	średnie ogólnokształcące	40	26
	zasadnicze zawodowe	232	126
	gimnazjalne i poniżej	336	191

Z powyższej tabeli wynika, iż największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym 25 - 34 oraz 45 - 54 lata. Jeśli wziąć pod uwagę wykształcenie mieszkańców Gminy Pieniężno, to okazuje się, że wśród największej liczby zarejestrowanych bezrobotnych znajdują się osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a także (co wynika i z wieku) gimnazjalnym i poniżejgimnazjalnym.

### 1.5 Rys historyczny

Kapituła zlokalizowała wieś Lechowo, Lichtenau”, co według języka niemieckiego znaczyć może „Świetlany” i 23 października 1326 roku wystawiła przywilej lokacyjny na staropruskim polu osadniczym Colkstitine, w komornictwie pieniężnieńskim. Obszar wsi obejmował 10 włók (1 włóka wynosiła około 16,8 ha), z czego cztery przeznaczono na uposażenie kościoła, a siedem dla sołtysa. Po upływie jedenastoletniej wolizny chłopcy mieli płacić roczny czynsz w wysokości pół grzywny. W 1330 roku wieś otrzymała przywilej na założenie karczmy. O istnieniu pierwszej szkoły parafialnej można wnioskować tylko pośrednio – nie zachowały się żadne dokumenty.

W czasie wojny 1519 – 1521 z 59 włók czynszowych 41 opustoszało. Bardzo powoli następowało ponowne zasiedlenie wsi, mimo usilnych starań kapituły. Pełne zagospodarowanie wsi przypadło dopiero na koniec XVI wieku. W 1656 roku w Lechowie mieszkało 18 chłopów, 2 sołtysów i karczmarz. Obszar wsi pozostał niezmieniony od 1385 roku. W 1783 roku Lechowo jako wieś królewska z kościołem liczyła 35 domów, a w 1820 roku 53 domy i 320 mieszkańców. W 1900 roku obszar wsi wynosił 1193,3 ha, a w roku 1905 mieszkały w niej 622 osoby. W 1939 roku gmina Lechowo liczyła 133 gospodarstwa domowe i 588 mieszkańców, z których 385 utrzymywało się z rolnictwa i leśnictwa, 83 z pracy w przemyśle i rzemiośle, 22 z pracy w handlu i komunikacji. Było wówczas 15 gospodarstw rolnych o powierzchni 0,5 ha, 6 o powierzchni od 5-10 ha, i 21 o powierzchni 20-100 ha.

W 1772 roku Lechowo wraz z całą Warmią zostało oderwane od Polski. Przez około 180 lat ziemia ta oderwana i oddalona od Macierzy uległa całkowitej germanizacji. Powojenni mieszkańcy tych terenów opowiadali, iż mimo wszystko świadectwa polskości i tak przetrwały tu bardzo długo. Z opowiadań tych wiadomo, że Niemcy w ostatnim dziesięcioleciu przed wojną budowali nowe domy. Część budynków uległa zniszczeniu na skutek działań wojennych, a po 1945 roku wiele zabudowań roszabrowano.

## **1.6 Określenie przestrzennej struktury**

Układ osadniczy gminy powstał w warunkach dominacji Pieniężna. Rozwój wsi następował przy traktach prowadzących do Pieniężna. Wyjątek stanowi tu rejon Kierpajny – Bornity – Glebiska.

### Ruralistyka

We wsi Lechowo, jak również i Białczyn, Cieszęta, Jesionowo, Kajnity, Kierpajny, Lubianka, Łajsy, Łoźnik, Pakosze, Pawły, Pluty, Radziejowo, Sawity Wopy, pozostały częściowo zachowane układy ruralistyczne, sięgające średniowiecza.

Zabudowa zabytkowa zachowała się w ok. 60%.

Charakterystycznymi punktami w miejscowości są:

a) Kapliczki przydrożne - mogące stanowić atrakcje dla przyjeżdżających turystów:

Kapliczki przydrożne w miejscowości Lechowo



*Źródło własne*



*Źródło własne*



*Źródło własne*



*Źródło własne*

b) przystanek autobusowy



*Źródło własne*

c) Kościół Parafialny Św. Jana Chrzciciela



*Źródło własne*

d) Znajdujący się w centrum wsi zabytkowy budynek





*Źródło własne*

e) Miejsce na rekreację wraz z placem zabaw



*Źródło własne*

## **II. Inwentaryzacja zasobów**

### **2.1 Zasoby przyrodnicze**

Teren gminy, tak jak i miejscowość Lechowo, położony jest w obrębie Mezuregionu Wzniesień Górowskich osiągających maksymalną wysokość 216 m n.p.m. na Górze Zamkowej. Wzniesienia te stanowią izolowane cokoły moreny czołowej ostatniego zlodowacenia. Pod względem rzeźby terenu panuje tu powszechnie wysoczyzna morenowa falista z nałożonymi na nią licznymi pasmami akumulacyjnych moren czołowych. Jedynie w części zachodniej występują fragmenty równiny zastoiskowej, a na północ od Pieniężna - niewielki, wydłużonego kształtu płat dolinny sandru.

### Dolina rzeki Walszy

Atrakcją gminy jest rzeka Walsza. Walory przyrodnicze doliny tej rzeki stały się podstawą do utworzenia jedynej w byłym woj. elbląskim krajobrazowego rezerwatu przyrody o powierzchni 220,47 ha o nazwie „Dolina rzeki Walszy”. Charakterystyczna jest obecność licznych głazów pochodzących ze Skandynawii i Finlandii: granitów, granitognejsów, porfirów, piaskowców i wapieni.

Rzeka Walsza jest najdłuższym dopływem Pasłęki. Ma długość 65,4 km, a obszar dorzecza 406,4 km<sup>2</sup> co stanowi 17,6% ogólnej powierzchni dorzecza Pasłęki. Walsza zalicza się do rzek czystych, niesie ona wiele zawiesiny mineralnej.

Strome brzegi są porośnięte bogatą pod względem florystycznym roślinnością. spośród 250 występujących gatunków wyróżnić można unikatowe gatunki flory tj.: widłak jałowcowaty, buławik czerwony, wawrzynek wilczełyko, podkolan biały, tojad dzióbaty. W drzewostanach rezerwatu największy udział ma świerk, dąb szypułkowy i dąb czerwony.

Liczne ścieżki i oznaczone szlaki są główną atrakcją dostępną turystom, pozwalają na bliższe poznanie tego ciekawego obiektu, sprzyjają dostrzeganiu walorów otoczenia i rozwijaniu przyrodniczych zainteresowań.

Świat zwierzęcy jest reprezentowany przez wielość gatunków rzadko występujących, wymagających ochrony. Do ciekawostek należy zaliczyć największego w kraju chrząszcza - ryjkowca rozpucza, występującego głównie w Karpatach i na Podkarpaciu. Spośród wielu gatunków ptaków na uwagę zasługuje pięknie ubarwiony zimorodek, występujący głównie nad wodami czystych rzek i jezior.

Atrakcję, także dla turystów odwiedzających miejscowość Lechowo, stanowi niewątpliwie usytuowana na terenie rezerwatu „Dolina Rzeki Wałszy”, trzy kilometry od Pieniężna w dół rzeki, kilka metrów od jej lewego brzegu kapliczka ufundowana w 1826 r. przez rodzinę Gehrmanów.

Nazwano ją „przy cudownym źródle”. Obok kaplicy rzeczywiście znajduje się źródło siarczano-żelaziste, o którym podanie głosi, co następuje:

Dawno, dawno temu w czasie pożogi wojennej, gdy mieszkańcy Pieniężna w ucieczce szukali obrony przed nadciągającym wrogiem, kilku chorych, którzy nie mogli ratować się ucieczką w dalsze okolice schroniło się w dolinie rzeki Wałszy w pobliżu dzisiejszej kapliczki. Żywili się leśną roślinnością i popijali wodą ze źródła. Ku ogromnemu swemu zdziwieniu pomimo, że znajdowali się w bardzo niekorzystnych warunkach, po paru dniach wrócili do zdrowia. Szybkie swe uzdrowienie przypisywali cudownym właściwościom źródła.

Ludzie wierząc w cudowną moc źródła odbywali do niego liczne pielgrzymki, np.: po uroczystościach odpustowych kościele św. Jakuba wierni udawali się tłumnie do kapliczki, by napić się cudownej wody i przemyć nią oczy.

### Obszary Chronionego Krajobrazu

Miejscowość Lechowo leży w pobliżu Obszarów Chronionego Krajobrazu znajdujących się na terenie Gminy, takich jak:

**Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Banówki** zajmuje powierzchnię 4.528,5 ha. Położony jest on na terenie powiatu Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Braniewo i Lelkowo. Głównymi elementami krajobrazotwórczymi tego obszaru jest wąska dolina rzeki Banówki i obszary użytkowane rolniczo.

**Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej** o powierzchni 11.511,3 ha położony jest na terenie powiatów: Lidzbark Warmiński i Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Orneta, Lidzbark Warmiński i Lubomino.

**Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Walszy** o powierzchni 9.834,8 ha położony jest na terenie powiatów Bartoszyce i Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Lelkowo i Górowo Iławeckie.

### Lasy

Lasy na terenie gminy zajmują 22,9% powierzchni obszaru. Wchodzą one w skład Leśnictwa Pieniężno, Nadleśnictwa Orneta.

## 2.2 Dziedzictwo kulturowe

W miejscowości Lechowo znajduje się murowany, neogotycki Kościół Parafialny św. Jana Chrzciciela.

Kościół Parafialny św. Jana Chrzciciela



*Źródło własne*

Pierwsza wzmianka o miejscowym proboszczu pochodzi z roku 1343. Zapewne w tym właśnie czasie zbudowano tu niewielki salowy, bezwieżowy kościół murowany z cegły. W roku 1700 przedłużono go mniej więcej o 1/3, a ponownej konsekracji dokonał w roku 1702 biskup Andrzej Załuski. W roku 1835 wystawiona została murowana wieża w miejsce drewnianej. W końcu XIX w. dobudowano prezbiterium, konsekrowane w roku 1899 przez biskupa Andrzeja Thiela. Wskutek

wielokrotnej rozbudowy i przebudowy budowla w stanie obecnym jest całkowicie bezstylowa i pozbawiona jednolitego charakteru.

Barokowy wystrój wnętrza zastąpiono w ubiegłym stuleciu i na początku obecnego w większości neoromańskimi sprzętami.

Starszymi zabytkami są:

- Ambona
- Chór muzyczny z około 1700 r. o kręconych kolumnach występującym trójbocznie parapecie, na którym znajdują się malowane przedstawienia świętych niewiast,
- Kropielnica granitowa,
- Biały ornat o kolumnie haftowanej z XVIII.,
- Ośiem lichtarzy procesyjnych z rzeźbami świętych z w. XVIII/XIX.

Inne obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy Pieniężno to:

- Kompleks klasztorny Ojców Werbistów, na który składa się zespół zieleni( ogród przyklasztorny) wraz z cmentarzem klasztornym ,
- Założenie dworsko-parkowe z folwarkiem w Kierpajnach z przełomu XVIII/XIX wieku,
- Założenie dworsko-parkowe w Wojnitach (XIX w.),
- Założenie dworsko-parkowe w Kajnitach (XIX w.),
- Kościół gotycko-barokowy w Łajsach z przełomu XIV i XV w., murowany,
- Kościół gotycki murowany w Plutach,
- Kościół barokowy z XVI w. w Piotrowcu, murowany,
- Kościół murowany barokowy z elementami gotyckimi w Radziejowie,
- Dwór murowany z 1890 roku w Kajnitach,
- Dwór murowany z 1860 roku w Glebiskach,
- Dwór murowany w Wojnitach,
- Dwór murowany, spichlerz, stajnie, wozownia z XIX w. w Kierpajnach,
- Zagroda murowana, ryglowa z 1850 roku w Brzostkach,
- Pomnik poległych w I wojnie światowej w Piotrowcu.

Na terenie miasta Pieniężna:

- Kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, murowany, neogotycki z 1895-1896 r.;
- Plebania na Starym Mieście, murowana, zbudowana na przełomie XII/XIII wieku, przebudowana w XIX w. w stylu barokowo-klasycystycznym;
- Greckokatolicki kościół p.w. św. Jakuba i Rocha, murowany zbudowany w 1723 roku przebudowany w XIX w., dawniej służący jako kościół szpitalny; obecnie parafia Greckokatolicka p.w. Michała Archanioła
- Murowane ruiny zamku kapitulnego – skrzydło zachodnie z XIV; zamek przebudowywany był w 1643 roku oraz na przełomie XIX i XX wieku;
- Ratusz z przełomu XIV i XV wieku;
- Cmentarz komunalny zlokalizowany przy kościele parafii greckokatolickiej.

## **2.3 Obiekty i tereny**

### Szlaki turystyczne

Przez teren Gminy Pięńno przebiegają cztery szlaki turystyczne. Miejscowość Lechowo położona jest na Trasie 3, obejmującej: Pięńno - Skansen Maszyn Rolniczych - Łajsy - Galeria Łajśówka- Szlak bobrowy- Lechowo - Borowiec - Radziejewo - Pięńno.

Trasa ta, licząca 37 km, jest urozmaicona, pełna estetycznych i przyrodniczych walorów. Około 1km poza miastem znajduje się Skansen Maszyn Rolniczych "Uchronić od zapomnienia" utworzony przy współpracy z Fundacją Polsko-Niemiecką w 2000 roku. Przez kolonię Łajsy i Pięńno przebiega interesujący "Szlak Bobrowy". Wyróżnia się urozmaiconym polodowcowym krajobrazem. Występują tu rzadko spotykane w Polsce bobry, zadomowione w tej części doliny Walszy. Jej brzegi porasta olcha i wierzba, a także brzoza i osika, którą najchętniej ścinają bobry. Te piękne, będące pod ochroną zwierzęta, zamieszkują w przybrzeżnych jamach albo w nawodnych, kopcowatych żeremiach. Jadąc do Lechowa, po drodze turysta mijają liczne przydrożne kapliczki w Lechowie zwiedzić kościół z XIV w. św. Jana Chrzciciela stanowiący interesujący obiekt zabytkowy. Dalej, we wsi Borowiec zobaczyć można wiekową lipę uznaną za pomnik przyrody. W Radziejewie obiektem godnym uwagi jest barokowy kościół parafialny p. w. św.

Antoniego Opata, z bogato wyposażonym wnętrzem, pochodzącym z XVI w. Po trudach wycieczki na smaczny domowy posiłek zaprasza restauracja "Karczma" w Pieniężnie.

#### Pozostałe szlaki turystyczne na terenie gminy to:

Trasa 1: Stadion leśny- Most - "Rezerwat Doliny Rzeki Walszy" - Ścieżka Dydaktyczna – Wojnity

Trasa 2: Pieniężno - Kurhan i Grodzisko- Muzeum Misyjne - Kierpajny Wlk. - Glebiska - Jezioro Taftowo.

Trasa 4. Pieniężno - Łóżnik - Pluty – Pieniężno

Miejscowość Lechowo położona jest na trasie Szlaku Kopernikowskiego. Trasa Szlaku Kopernikowskiego w obrębie gminy wynosi 24 km, a Pieniężno leży na jego 103 km.

## **2.4 Infrastruktura społeczna**

### Ochrona przeciwpożarowa

W zakresie ochrony przeciwpożarowej na terenie sołectwa funkcjonuje jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. Jednostka ta dysponuje 1 samochodem bojowym oraz niezbędnym sprzętem do prowadzenia akcji gaśniczych.

### Szkolnictwo

Na terenie miejscowości Lechowo funkcjonuje Szkoła Podstawowa wraz z salą gimnastyczną.

## 2.5 Infrastruktura techniczna

### Komunikacja:

Przez teren gminy Pieniężno przebiegają 3 drogi wojewódzkie:

- nr 507 Dobre Miasto (Olsztyn) – Pieniężno – Braniewo; droga sklasyfikowana w trzeciej klasie technicznej; obsługuje ona ruch tranzytowy i lokalny; łączy ona gminę z siedzibą władz powiatu, siedzibą władz wojewódzkich, umożliwia również połączenie z przejściem granicznym z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w Gronowie;
- nr 512 Pieniężno – Górowo Iławeckie – Bartoszyce, która biorąc swój początek w Pieniężnie łączy się następnie z drogą 507 (Braniewo - Olsztyn); biegnie ona równolegle do granicy północnej państwa, umożliwia ona również połączenie z przejściem granicznym z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w Bezledach;
- nr 510 Pieniężno – Lelkowo, która również początek bierze w Pieniężnie i łączy się z drogą nr 507, piątej klasy technicznej; obsługuje również ruch lokalny;

Do dróg powiatowych, biegnących przez gminę Pieniężno zalicza się następujące:

- drogę nr 09267 Pieniężno – Pakosze, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicami Dworcową i Braniewską,
- drogę 09269 Pieniężno – Kajnity, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicą Kościuszki,
- drogę 09261 Pieniężno – Lechowo, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicami 1-go Maja, Wolności, Lidzbarską,
- drogę nr 09259 Piotrowiec – Wołowo - Wilknity,
- drogę nr 09260 Łoźnik – Pawły,
- drogę nr 09261 Pieniężno – Jesionowo,
- drogę nr 09241 Braniewo – Płoskinia – Pakosze,
- drogę nr 09262 Piotrowiec – Pakosze – Mingajny,
- drogę nr 09265 Bornity – Krzykały – Nowy Dwór,
- drogę nr 09267 Pakosze – Pieniężno,
- drogę nr 09268 Kajnity – Bornity,
- drogę nr 09269 Kajnity – Pieniężno.



Na system dróg system dróg gminnych składają się m.in. następujące drogi łączące miejscowości:

- Jeziorko – Wopy,
- Lubianka – Lechowo,
- Niedbałki – Jesionowo,
- Różaniec – Radziejewo,
- Borowiec – Cieszęta,
- Sawity – Kolonia Łajsy,
- Pieniężno – Żugienie – Wyrębiska – Pakosze,
- Pieniężno – Wojnity,
- Gaudyny, Sawity z drogą wojewódzką Pieniężno – Braniewo,
- Kajnity, Brzostki z drogą powiatową Pakosze – Bornity,
- Różaniec z drogą wojewódzką 512.

Przez teren gminy będą jeszcze inne drogi, jednakże nie spełniają one większej roli w obsłudze gminy. Stanowią one połączenia pojedynczych obiektów lub poszczególnych siedlisk.

#### Gospodarka wodno – ściekowa

Na terenie sołectwa funkcjonuje wodociąg, dzięki któremu, oprócz wsi Lechowo obsługiwane są miejscowości Niedbałki i Jesionowo. Ujęcie wody składa się z dwóch studni głębinowych. Woda ta wymaga jednakże uzdatniania i chlorowania.

#### Kanalizacja

Wskaźnik skanalizowania w ramach zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych wynosi 0%.

#### Energia

Każde gospodarstwo domowe na terenie wsi Lechowo zaopatrzone jest w energię elektryczną, dostarczaną przez Zakład Energetyczny Energa w Elblągu.

### Telekomunikacja

Obsługę mieszkańców Miasta i Gminy Pieniężno, jak i miejscowości Lechowo, w zakresie usług telekomunikacyjnych zapewnia Telekomunikacja Polska S.A. Ponadto na terenie gminy znajdują się stacje bazowe sieci: ERA GSM, PLUS GSM, IDEA.

### **2.6 Gospodarka i rolnictwo**

Mieszkańcy Lechowa pracują głównie w rolnictwie, z uwagi na fakt, iż Gmina Pieniężno posiada tereny typowo rolnicze, atrakcyjne pod względem turystycznym.

### **2.7 Kapitał społeczny i ludzki**

Miasto Pieniężno posiada umowę partnerską z niemieckim miastem Lichtenau.

Ważną, wręcz podstawową rolę w początkach współpracy odgrywa wieś gminna Lechowo. Podstaw tej współpracy można dopatrywać się w historii założenia wsi. Wiosną 1322 roku niemieccy koloniści przyjechali z Paderborn na tereny dzisiejszego Lechowa. Byli to prawdopodobnie rzemieślnicy i robotnicy, którzy przyjechali na Warmię w poszukiwaniu pracy. To oni osiedlając się nadali swojej nowej miejscowości nazwę miasteczka, z którego pochodzili tj. Lichtenau, dzisiejsze Lechowo. Obszar wioski obejmował 70 włók. W 1330 roku wieś otrzymała przywilej założenia karczmy, zaś w XIV wieku zbudowano kościół parafialny. Wieś rozwijała się powoli, w 1738 roku Lechowo jako wieś królewska z kościołem liczyło 35 domów, zaś w roku 1820 we wsi znajdowały się już 53 domy, w których zamieszkiwało 320 mieszkańców. Mieszkańcy Lechowa utrzymywali się głównie z rolnictwa i leśnictwa. Początek XX wieku wpłynął pozytywnie na rozwój wsi, w miejscowości mieszkało ponad 600 osób.

Przez 176 lat cała Warmia wraz z Lechowem została oderwana od Polski i uległa germanizacji. Świadectwa polskości przetrwały jednak i były kultywowane. Po II wojnie światowej, podczas której na skutek działań wojennych wieś częściowo

uległa zniszczeniu, wysiedlono Niemców z terenów Warmii, los ten nie ominął pokolenia założycieli warmińskiego Lichtenau. Po latach okazało się, że mieszkańcy westfalskiego Lichtenau założyli swoje bliźniacze miejscowości nie tylko w Polsce, na Warmii, ale również w innych państwach. Kilka lat po II wojnie światowej zaczęli poszukiwania tych miejscowości w celach nawiązania kontaktów.

Pierwsze kontakty odbyły się za pośrednictwem Kościoła. Proboszcz parafii z lat sześćdziesiątych, ojciec Bolesław Greńczuk nawiązał współpracę z księdzem Leonhardem Braunem, który ze względu na swój wiek nie mógł skorzystać z zaproszenia do Polski, zaprosił więc do siebie polskiego księdza. Po wizycie został kontakt listowny. Dopiero ksiądz Wojtczak, proboszcz parafii w 1989 roku licząc na dobroczynność byłych mieszkańców Lechowa ze względu na brak środków własnych poprosił o pomoc finansową na renowację kościoła. Po przedstawieniu władzom i społeczności Lichtenau sytuacji kościoła ówczesny burmistrz Lichtenau - Franz Josef Sievers zdecydował udzielić pomocy spotykając się z ojcem Wojtczakiem. Ich przyjaźń przetrwała do dnia dzisiejszego.

Popularna w latach dziewięćdziesiątych i obecnych współpraca miast mogła prawnie nawiązać się jedynie pomiędzy gminami, w wyniku takiej sytuacji władze Lichtenau nawiązały kontakt z samorządem Pieniężna, co doprowadziło do oficjalnej, prawnej współpracy miast partnerskich.

Dnia 14 października 1996 r. doszło do podpisania umowy o partnerskiej współpracy pomiędzy miastami. Umowa stała się podstawą do wzajemnego poznania się i umożliwienia kontaktów, które pierwotnie odbywały się między Lechowem i Lichtenau.

### **III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości Lechowo**

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

**S (*Strengths*) – mocne strony**

Są to czynniki wewnętrzne pozytywne, czyli wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu.
<b>W (Weaknesses) – słabe strony</b>
Są to czynniki wewnętrzne negatywne, czyli wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu.
<b>O (Opportunities) – szanse:</b>
Są to czynniki zewnętrzne pozytywne, czyli wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany.
<b>T (Threats) – zagrożenia:</b>
Są to czynniki zewnętrzne negatywne, czyli wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analiza SWOT polega na zidentyfikowaniu wymienionych czterech grup czynników, opisanie ich wpływu na rozwój organizacji, a także możliwości organizacji osłabiania lub wzmocnienia siły ich oddziaływania. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami organizacji pozwala na określenie jej pozycji strategicznej, a także może być źródłem ciekawych pomysłów.

Informacja strategiczna, posegregowana według opisanych kryteriów na cztery grupy, jest następnie zapisywana w czterodzielnej macierzy strategicznej, w której lewa połowa zawiera dwie kategorie czynników pozytywnych a prawa - dwie kategorie czynników negatywnych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>• walory krajobrazowo- turystyczne (lasy, woda, czyste powietrze),</li> <li>• położenie na terenie Zielonych Płuc Polski,</li> <li>• sąsiedztwo z rezerwatem Doliny Rzeki Walszy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• bezrobocie, brak nowych miejsc pracy poza rolnictwem,</li> <li>• ubożenie społeczeństwa</li> <li>• brak inwestorów zewnętrznych,</li> <li>• niewystarczający stan techniczny dróg,</li> <li>• niewystarczająca infrastruktura</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• obiekty historyczne,</li> <li>• brak przemysłu degradującego środowisko,</li> <li>• aktywna i otwarta społeczność lokalna,</li> <li>• położenie na szlaku turystycznym, obejmującym trasę: Pieniężno - Skansen Maszyn Rolniczych - Łajsy - Galeria Łajsówka- Szlak bobrowy- Lechowo - Borowiec - Radziejewo – Pieniężno,</li> <li>• szkoła podstawowa do której uczęszczają dzieci z 7 miejscowości,</li> <li>• sala gimnastyczna wybudowana czynem społecznym przez mieszkańców Lechowa,</li> <li>• indywidualne rolnictwo o znacznym rozproszeniu, co sprzyja zachowaniu naturalnego krajobrazu,</li> <li>• istniejąca infrastruktura: wodociąg, telefony stacjonarne,</li> <li>• dostęp do Internetu w szkole i domach,</li> <li>• kościół parafialny,</li> </ul>	<p>techniczna,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• brak wystarczającej promocji walorów turystycznych miejscowości,</li> <li>• niewystarczające zabezpieczenie opieki przedszkolnej,</li> <li>• brak ofert na zagospodarowanie wolnego czasu dla młodzieży,</li> <li>• migracja młodych, wykształconych ludzi,</li> </ul>
<p><b>Szanse</b></p>	<p><b>Zagrożenia</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• dokształcanie społeczeństwa – szkolenia i kursy,</li> <li>• rozwój kontaktów i współpracy międzynarodowej z krajami UE,</li> <li>• zwiększanie się dostępności do</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak kapitału w samorządach gminnych,</li> <li>• skomplikowane procedury i bardzo długi czas rozpatrywania wniosków o pomoc unijną,</li> </ul>

<p>kapitałów i środków pomocowych, w tym pochodzących w Unii Europejskiej (wzrastająca liczba programów kierowanych na tereny wiejskie),</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• potrzeba aktywnego wypoczynku mieszkańców dużych miast,</li> <li>• możliwość współpracy z sąsiednimi gminami i powiatami,</li> <li>• rozbudzanie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy,</li> <li>• duży potencjał turystyczny,</li> <li>• promocja walorów sołectwa,</li> <li>• rozwój rolnictwa,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zwiększająca się migracja mieszkańców, zwłaszcza młodzieży do dużych miast,</li> <li>• utrzymywanie się wysokiego poziomu bezrobocia,</li> <li>• postępujące ubożenie ludności wiejskiej, degradacja społeczeństwa,</li> <li>• płytki rynek pracy, niewystarczająca ilość miejsc pracy poza rolnictwem,</li> <li>• rosnąca przestępczość i patologie społeczne,</li> </ul>
---	---

#### **IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych**

W miejscowości Lechowo potrzebną inwestycją jest m. in. remont a także wyposażenie budynku wielofunkcyjnego, jakim jest świetlica wiejska.

##### Nazwa zadania:

Remont oraz wyposażenie budynku wielofunkcyjnego

##### Cel

Remont oraz wyposażenie wielofunkcyjnego budynku, jakim jest świetlica wiejska, na potrzeby mieszkańców wsi Lechowo i okolic w szczególności: zebrania wiejskie, imprezy kulturalne, szkolenia, kursy, gry sportowe i inne.

##### Przeznaczenie

- Podniesienie walorów rekreacyjnych i kulturowych wsi,
- Zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży szkolnej
- Rozwój intelektualny i fizyczny mieszkańców wsi,
- Zaspokojenie oczekiwań dzieci i młodzieży,

Dane techniczne

Powierzchnia całego budynku, w którym mieści się świetlica wynosi 556 m<sup>2</sup>,  
powierzchnia samej świetlicy - 46 m<sup>2</sup>.

Harmonogram realizacji

Czas realizacji:

2010-2012

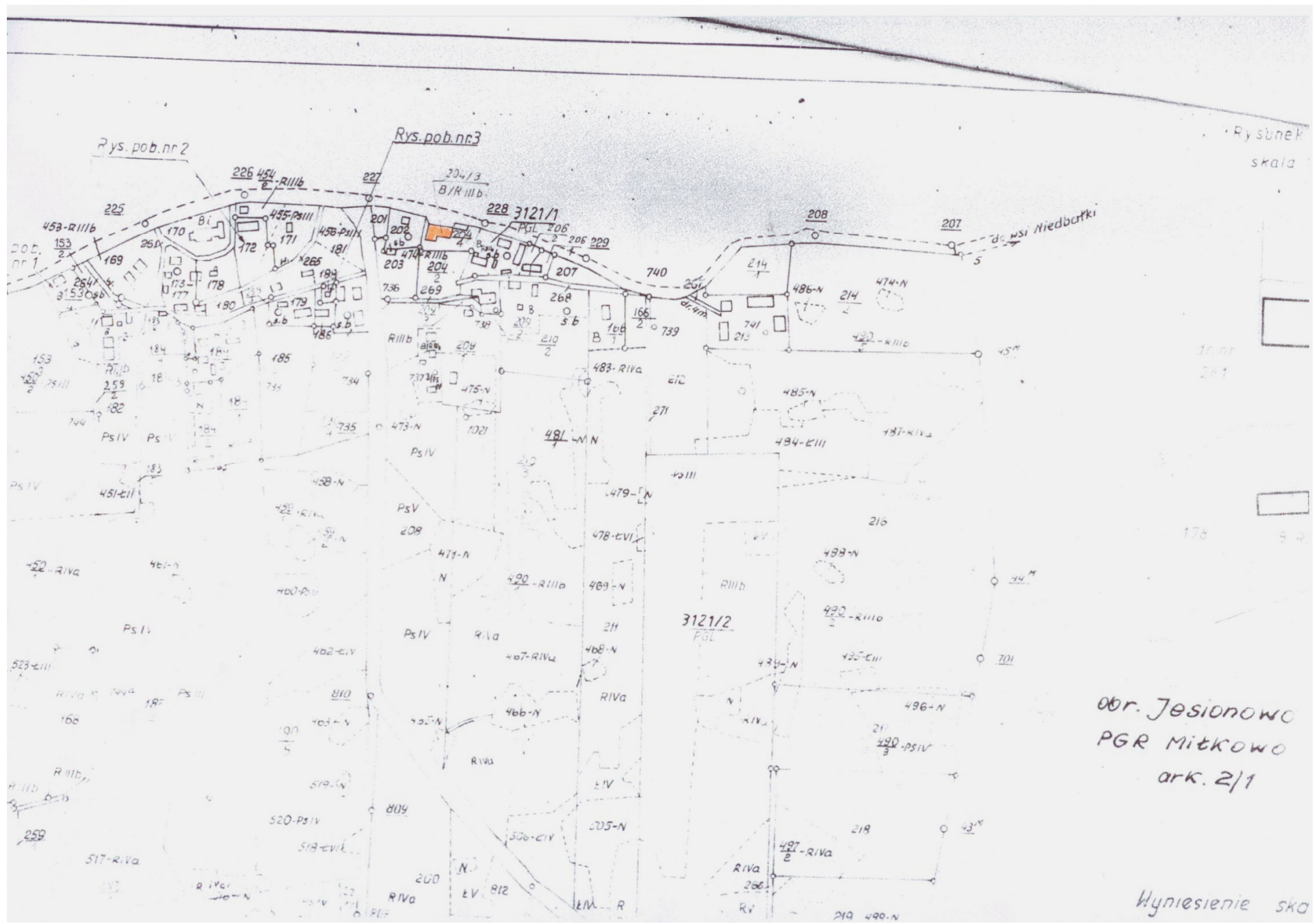
Kwota końcowa

250 tys. zł

Wskazanie źródła jej pozyskania

Budżet Gminy i środki Unii Europejskiej

Rysunek  
skala



obr. Jesionowo  
PGR Mitkowo  
ark. 2/1

Wyniesienie ska



Kolejnymi, niezbędnymi do przeprowadzenia inwestycjami w miejscowości Lechowo, wskazanymi przez mieszkańców są:

<b>Nazwa</b>	<b>Cel</b>	<b>Przeznaczenie</b>	<b>Harmonogram realizacji</b>	<b>Kwota końcowa</b>	<b>Źródło finansowania</b>
Budowa infrastruktury technicznej: - sieci wodociągowej, - kanalizacji sanitarnej, - wiaty autobusowej z zatoczką, - chodników, - poprawa oświetlenia,		Poprawa dostępności do podstawowych usług dla mieszkańców i ochrona środowiska przyrodniczego a także poprawa atrakcyjności zamieszkania	2010-2012 i po 2012 roku	1.200,00 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Poprawa estetyki wsi: konkursy na najładniejszą posesję, nasadzenia zieleni ozdobnej, ławki parkowe, wspólne „sprzątanie świata”		Poprawa atrakcyjności zamieszkania	działania ciągle		Budżet Gminy Fundusze UE
Utworzenie terenu sportu i rekreacji - boisko sportowe, - plac zabaw dla dzieci,		Poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej mieszkańców	2010-2012	200 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Zagospodarowanie parku wiejskiego	1 ob	Poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej mieszkańców	działania ciągle	50 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Remont budynku dawnej wagi na cele gospodarcze wsi	1 ob	Poprawa dostępności miejscowości dla mieszkańców	2011	40 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Odbudowa zbiornika przeciwpożarowego	1 ob	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i środowiska przyrodniczego	po 2012		Budżet Gminy Fundusze UE

Uporządkowanie rowów wzdłuż wsi		Poprawa atrakcyjności zamieszkania	działanie ciągle		Budżet Gminy Fundusze UE
Budowa amfiteatru w parku, miejsca spotkań mieszkańców wsi	1 ob	Poprawa dostępności do infrastruktury społeczno – kulturowej mieszkańców	po 2012	320 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Promocja wsi: ustawienie tablic przy wjazdach, folder wsi		Zwiększenie promocji miejscowości	działanie ciągle	10 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Aktywizacja i integracja mieszkańców wsi: spotkania, szkolenia, edukacja, kursy		Wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców	działanie ciągle		Budżet Gminy Fundusze UE
Segregacja odpadów, zorganizowanie zbiórki surowców wtórnych		Poprawa dostępności do podstawowych usług dla mieszkańców i ochrona środowiska przyrodniczego	działanie ciągle		Budżet Gminy Fundusze UE